

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์โบราณสถานของไทย
ชื่อผู้เขียน	อภิชาติ อวจำปา
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงแนวคิด ความเป็นมาเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานและสภาพข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับโบราณสถานของประเทศไทย มาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์โบราณสถานตามกฎหมายไทยกับของต่างประเทศ ตลอดจนศึกษาสภาพปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการอนุรักษ์โบราณสถานของประเทศไทย เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขมาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์โบราณสถาน โดยการศึกษาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กฎหมายว่าด้วยการผังเมือง กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายและระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โบราณสถาน พร้อมทั้งได้มีการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โบราณสถานไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถาน พบว่าพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 เป็นกฎหมายหลักที่บังคับใช้ในการอนุรักษ์โบราณสถาน ส่วนกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เป็นกฎหมายที่มีส่วนช่วยสนับสนุนในการคุ้มครองดูแลรักษา และอนุรักษ์โบราณสถาน

จากการศึกษาพบว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานในสองลักษณะคือ การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานโดยตรงได้แก่ การบุกรุก การขุดค้นหาโบราณวัตถุในเขตโบราณสถาน การก่อสร้างอาคารทับลงบนกำแพงเมือง คูเมือง เป็นต้น และการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่โบราณสถานโดยอ้อมซึ่งมีลักษณะเป็นการกระทำให้โบราณสถานเสื่อมเสียคุณค่าความสง่างาม เกิดทัศนอุจาดแก่โบราณสถานได้แก่ การสร้างอาคารหรือโรงเรือนประชิดหรือบดบังโบราณสถาน การทำสีอาคารสิ่งก่อสร้างที่ไม่กลมกลืนกับโบราณสถาน เป็นต้น และเมื่อวิเคราะห์ถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานแล้วพบว่ามีมาตรการทางกฎหมายในการปกป้องและคุ้มครองโบราณสถาน มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสิ่งแวดล้อมโดยรอบโบราณสถาน มาตรการทางกฎหมายใน

การกำหนดโทษและบังคับ มาตรการจูงใจให้เกิดการอนุรักษ์โบราณสถาน ปัญหาทางกฎหมายในการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดสากลในการอนุรักษ์โบราณสถาน และมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการรักษาและคุ้มครองโบราณสถาน และสิ่งแวดล้อมโบราณสถานในต่างประเทศคือ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศอังกฤษแล้ว พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานในปัจจุบันยังมีความไม่ชัดเจน ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้

ผู้ศึกษาเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ในเรื่องการขยายความคุ้มครองความหมายของคำว่า “โบราณสถาน” การกำหนดเขตโบราณสถานที่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของบุคคลในท้องถิ่น การจ่ายค่าบำรุงอาคารแก่กรณีที่มีการกำหนดเขตโบราณสถานทับซ้อนกับที่ดินของเอกชน การเพิ่มเติมมาตรการจูงใจให้เอกชนเกิดการอนุรักษ์โบราณ นอกจากนี้ควรกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานโดยการตราข้อบัญญัติท้องถิ่นในการควบคุมสิ่งแวดล้อมโดยรอบโบราณสถานให้มีลักษณะกลมกลืนกับโบราณสถาน การรับรองสิทธิชุมชนในการร่วมกันอนุรักษ์โบราณสถาน เพื่อให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์โบราณสถานมีความชัดเจน มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพข้อเท็จจริง มีมาตรการจูงใจให้เกิดการอนุรักษ์โบราณสถาน และการมีส่วนร่วมจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่นให้เกิดความรักและหวงแหนในโบราณสถาน มิให้โบราณสถานซึ่งถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติต้องถูกทำลาย สูญหาย หรือทำให้เสื่อมคุณค่าลง

Thesis Title	Legal Measures for Conservation Historic Sites of Thailand
Author	Apichat Aowchumpa
Thesis Advisor	Associate Professor Pinit Tipmanee
Department	Law
Academic Year	2012

ABTRACT

The purpose of this research were 1) to study about the legal measures for conservation historical site both Thailand and other countries, 2) to analyze the problems for conservation historical site, and 3) to suggest and solve the problems concerning the conservation historical site by studying from Constitutional Law, Law on ancient monument, Law on promotion and protection of the environmental quality, Law on city planning, Law on control building, and other Laws concerning the preservation and protection of historical site including more details by interviewing from the government, the private and the community regarding historical site. According to the interviews, it found that the major legal for conservation historical site was Act on Ancient Monuments, Antiques, Objects of Art and National Museum, B.E. 2504 (1961), while another laws and regulations were to support and help for protection and conservation historical site.

From the study, it was found that there were two causes that damage the historical site. First, the direct damage in historical site by trespass, dig, finding antiques or building. Second, the indirect damage by painting or building near historical site. Furthermore, to analyze by the legal measure for conservation historical site, it found that there were a lot of laws to enforce, but they were a lack of efficiency and enforcement when comparing with Japan and England law.

According to Act on Ancient Monuments, Antiques, Objects of Art and National Museum, B.E. 2504 (1961), the researcher suggests to improve the Act by expanding the meaning of “Ancient Monument”, participation with local community to limit historical area, paying for the building maintenance in case of overlapping private area, and increasing motivation the private for conservation. In addition, there should be determined to control the environmental

harmonization around historical site by enacting local legislation, acknowledged of rights in community for conservation, and motivated both the government, the private and the community to protect and conserve historical site.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี ผู้ที่ข้าพเจ้าเคารพรักเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งท่านได้กรุณาเป็นทั้งที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ยังได้สละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด รวมทั้งได้ชี้แนะในเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่สามารถพบได้ในตำราหรือเอกสารใด ๆ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่กรุณาเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา (ฟุ้งถัดดา) วิเชียรชม และรองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ ที่ท่านได้กรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และท่านได้เป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษาเพื่อความสมบูรณ์ถูกต้องแห่งเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณอาจารย์ภูธร ภูมะธน รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะขันหมาก ผู้ให้คำแนะนำและชี้แนะความเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ อาจารย์ชัยวัฒน์ มัจฉาธิคุณ อาจารย์วิภาศิริ แจ่มแสงทอง เจ้าหน้าที่บรรณารักษ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีที่ช่วยเหลือหาข้อมูลและตรวจสอบรูปแบบวิทยานิพนธ์ และบุคคลที่ได้กรุณาให้ผู้เขียนสัมภาษณ์จนกระทั่งงานวิทยานิพนธ์ของผู้เขียนสามารถสำเร็จลงได้ ตลอดจนนายณัฐวุฒิ เกษสุพรรณ ที่ช่วยเหลือหาข้อมูลและช่วยงานสัมภาษณ์

ผู้เขียนขอขอบคุณพี่ต้อมและเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิตทุกท่านที่คอยช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน และบุคคลอื่น ๆ อีกหลายคนที่ช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งผู้เขียนไม่สามารถกล่าวนามมาทั้งหมดนี้ได้

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดาของผู้เขียนซึ่งเป็นที่รักและเคารพอย่างที่สุด โดยท่านทั้งสองได้อยู่เคียงข้างและให้กำลังใจผู้เขียนตลอดมา

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังมีคุณค่าทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขออุทิศแก่ผู้บุพการีและบุคคลสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้น และหากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

อภิชาติ อวจำปา